

Sajtóközlemény

Luxembourg, 2022. május 23.

A feketelistázás nyújtotta lehetőséget nem használják ki kellőképpen az uniós források csalással szembeni védelmére

Az Európai Számvevőszék új jelentése szerint a feketelistázás révén nem sikerül eléggé eredményesen megakadályozni, hogy jogellenes cselekményekben, például csalásban és korrupcióban érintett magánszemélyeknek, vállalkozásoknak vagy állami szervezeteknek folyósítsanak uniós forrásokat. Az Európai Bizottság nagyon kevés nevet vett fel a feketelistájára: ennek az oka, hogy hiányosságok tapasztalhatók az uniós források igényléséből kizárandó személyek azonosítására szolgáló intézkedések terén. Emellett, noha a tagállamok hajtják végre a legtöbb uniós kiadást, alapvetően mégsem kötelesek feketelistázási rendszereket létrehozni, és eltérő megközelítéseket alkalmaznak az Unió pénzügyi érdekeinek védelmére. A kizárási szabályok sokfélesége miatt gyenge a feketelista-rendszer átfogó eredményessége, és az egyes tagállamokban nem egyforma az uniós költségvetés védelme.

A feketelistázás (más néven kizárás) az egyik legfontosabb eszköz, amelyet a kormányok és a nemzetközi szervezetek a közpénzek védelmében alkalmaznak. 2016 óta a Bizottság a korai felismerési és kizárási rendszer (EDES) – az egyetlen uniós szintű kizárási rendszer – segítségével jelöli meg a kockázatos kedvezményezetteket azok számára, akik felelősek a Bizottság által közvetlenül vagy partnerekkel közösen kezelt kiadások engedélyezéséért. Az EDES nem alkalmazandó egyes olyan területeken, amelyek a Bizottság és a tagállamok megosztott irányítása alatt állnak (például mezőgazdaság és kohézió), holott ezek teszik ki az uniós kiadások zömét.

„A feketelistázás segíthet annak biztosításában, hogy az uniós források ne kerüljenek rossz kezekbe, de egyelőre nem alkalmazzák eredményesen: uniós és tagállami szinten párhuzamosan többféle megközelítés van jelen a kizárással kapcsolatban – mondta Helga Berger, az ellenőrzésért felelős számvevőszéki tag. – Másrészt a szükséges adatok vagy nem állnak rendelkezésre, vagy nem használják fel azokat az uniós feketelista összeállításához, ami gyengíti annak hasznosságát és visszatartó erejét. Minden rendszer hasznosságát a bevitt adatok minősége határozza meg.”

A számvevők megállapították, hogy az EDES megbízható döntéshozatali eljárásokkal rendelkezik, és számos olyan helyzetre kiterjed, amelyekben a kedvezményezetteket feketelistára kell venni. A 2020 végén az Unió feketelistáján szereplő 448 partner közül azonban 18 kivétellel mindegyiket csőd miatt zárták ki – így egyébként sem valószínű, hogy ismét uniós forrásokra pályáznának –, és csak kettőt vettek fel a listára csalás és korrupció miatt. A számvevők szerint ez az alacsony arány annak tudható be, hogy hiányosságok vannak a kizárást indokoló helyzetben lévő partnerek

E sajtóközlemény célja, hogy összefoglalót nyújtson az Európai Számvevőszék által elfogadott különjelentésről. A jelentés teljes szövege letölthető a Számvevőszék honlapján (eca.europa.eu).

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

azonosítására szolgáló intézkedésekben. Ilyen hiányosság például, hogy a kirekesztéssel kapcsolatos felelősség a Bizottságon belül szétagoltan érvényesül. A bizottsági részlegek emellett jogi és technikai nehézségekkel is szembesülnek a tagállami adatokhoz (például a cégnyilvántartásokhoz vagy a bűnügyi nyilvántartásokhoz) való hozzáférés terén, márpedig uniós szintű nyilvántartások híján gyakran kénytelenek ezekre támaszkodni. De még ha rendelkezésre is állnak uniós szinten releváns (például csalási nyomozásokkal kapcsolatos) adatok, azok nem mindig alkalmasak a felhasználásra, illetve nem feltétlenül használják fel azokat. Ezenfelül a Bizottság túl nagy mértékben támaszkodik a támogatást igénylők és a szolgáltatásokat kínálók önbevallására: amennyiben kijelentik, hogy nincsenek kizárást indokoló helyzetben, a Bizottság egyszerűen vizsgálat nélkül elfogadja az állításaikat. A számvevők szerint így kevésbé valószínűen derül ki még a megállapodás aláírása előtt, hogy az adott kedvezményezett kizárást indokoló helyzetben van, holott éppen ez lenne a megelőzésen alapuló rendszer bevezetésének fő célja.

Azokban az esetekben, amikor a Bizottság közvetetten hajtja végre az uniós kiadásokat, a végrehajtó partnerek szintén kevés kizárási helyzetben lévő kedvezményezetttről számoltak be, főként olyan problémák miatt, mint amilyenek közvetlen irányítás mellett is előfordulnak. Ami a tagállamokkal megosztott irányítás alá tartozó területeket illeti, a számvevők szerint a kizárásra jelenleg érvényes rendkívül sokféle különböző jogi kötelezettség nem nyújt megfelelő alapot ahhoz, hogy a kizárást sikerrel alkalmazzák az uniós költségvetés védelmére. Nem létezik továbbá uniós szintű kizárási mechanizmus, és mivel a tagállamok rendszerei nincsenek összehangolva, előfordulhat, hogy a hasonló helyzetben lévő kedvezményezettek eltérő bánásmódban részesülnek. A számvevők azt javasolják, hogy az EDES hatályát terjesszék ki a tagállamok által kezelt forrásokra is, és hogy a kizárható kedvezményezettek körébe kerüljenek be a kapcsolt vállalkozások és a tényleges tulajdonosok is. Javasolják továbbá, hogy jobban hasznosítsák az adatokat és a digitális eszközöket.

Háttér-információk

Az uniós jog értelmében az Európai Bizottságnak, partnereinek és a tagállami hatóságoknak meg kell óvniuk az uniós költségvetést a csalásoktól és szabálytalanságoktól. A feketelistázás segít elkerülni, hogy a szervezetek a vissza nem térítendő támogatásra vagy szerződésre pályázó megbízhatatlan kedvezményezettekkel kössenek pénzügyi megállapodásokat. A Bizottság az uniós kiadások egynegyedét egyedül vagy partnerekkel (például az Európai Beruházási Bankkal) közösen, a fennmaradó háromnegyedét pedig a tagállamokkal együtt kezeli. 2020-ban az Unió mintegy 150 milliárd eurót fizetett ki pénzügyi megállapodások keretében mezőgazdasági termelőknek, kutatóknak, kereskedelmi vállalkozásoknak, nem kormányzati szervezeteknek és másoknak. Az Egyesült Államok szövetségi kormányához és a Világbankhoz képest az Unió nagyon kevés kedvezményezett esetében alkalmaz kizárást. Az ellenőrzés során vizsgált országok (Észtország, Olaszország, Lengyelország, Portugália) egyike sem vezetett be minden szempontra kiterjedő kizárási rendszert az uniós forrásokra vonatkozóan.

„Az uniós költségvetés védelme: jobban ki kellene használni a feketelista nyújtotta lehetőségeket” című, 11/2022. sz. számvevőszéki különjelentés elérhető a Számvevőszék honlapján

(eca.europa.eu). Az ellenőrzési ajánlások célja, hogy segítsék az uniós jogalkotókat az uniós pénzügyi szabályok jelenleg folyamatban lévő aktualizálásában.

A sajtó rendelkezésére áll:

A Számvevőszék sajtóirodája: press@eca.europa.eu

- Damijan Fišer: damijan.fiser@eca.europa.eu – M: (+352) 621 552 224
- Vincent Bourgeois: vincent.bourgeois@eca.europa.eu – M: (+352) 691 551 502
- Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu – M: (+352) 691 553 547